

Διοικητικό Δίκαιο

Αστική ευθύνη του δημοσίου – 1^ο μέρος

Αν. Καθηγήτρια Ευγ. Β. Πρεβεδούρου
Νομική Σχολή Α.Π.Θ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Γενικές παρατηρήσεις

- Η αρχή της νομιμότητας της διοίκησης απαιτεί τη σύννομη δράση των διοικητικών οργάνων, δηλαδή δράση σύμφωνη προς τους κανόνες που αποτελούν το πλέγμα της νομιμότητας.
- Σε περίπτωση παρανομίας, το Σύνταγμα (20 παρ. 1) και η ΕΣΔΑ (6 παρ. 1) εγγυώνται στον ιδιώτη τη δυνατότητα πρόσβασης σε δικαστήριο.
- Η ευθεία δικαστική προστασία συνίσταται στην ακύρωση της πράξης ή της παράλειψης και συμπληρώνεται από την περαιτέρω δυνατότητα του ιδιώτη να διεκδικήσει αποκατάσταση της υλικής ή ηθικής του βλάβης από την παρανομία.
- Άρθρο 105-106 Εισαγωγικού Νόμου Αστικού Κώδικα.

(συνέχεια)

- Ο θεσμός της αστικής ευθύνης του δημοσίου έχει τεράστια σημασία διότι:
 - καθιστά δυνατή την άρση των συνεπειών των παράνομων διοικητικών πράξεων.
 - καλύπτει το κενό προστασίας που αφήνει η έννομη τάξη μας σχετικά με τις υλικές ενέργειες του κράτους.
- Άρα, σε περίπτωση βλάβης από υλική ενέργεια του κράτους, η μόνη του άμυνα στηρίζεται σε αυτόν τον θεσμό.
- Ο θεσμός της αστικής ευθύνης απολαύει συνταγματικής προστασίας. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να περιοριστεί υπέρμετρα ή να θιγεί από τον κοινό νομοθέτη. Το έρεισμα της αστικής ευθύνης είναι το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Άποψη Σπηλιωτόπουλου: ά. 4 παρ. 5 Συντάγματος (συμμετοχή στα δημόσια βάρη).
- Η ευθύνη του κράτους για αποζημίωση αποτελεί έκφραση της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Έννοια και λειτουργία της αποκαταστατικής δικαιοσύνης.
- Αναλογική εφαρμογή διατάξεων του Αστικού Κώδικα (ιδίως των αδικαπραξιών).
- Η αστική ευθύνη είναι θεσμός του δημοσίου δικαίου.
- Στην περίπτωση που τα διοικητικά όργανα δρουν εκτός του πλαισίου της δημόσιας εξουσίας, η ευθύνη τους διέπεται από τις διατάξεις του Αστικού Δικαίου (άρθρο 104 ΕισΝΑΚ). Το ίδιο ισχύει για τα ΝΠΙΔ που υπάγονται στον δημόσιο τομέα. Τα Νομικά Πρόσωπα διφυούς χαρακτήρα ανάλογα με την περίπτωση.

Προϋποθέσεις αστικής ευθύνης του Δημοσίου κατά το ά. 105 ΕισΝΑΚ

- Πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:
 - 1) Πράξη ή παράλειψη (με ευρεία έννοια): συμπεριλαμβάνονται οι πράξεις/παραλείψεις που στερούνται εκτελεστότητας, οι κυβερνητικές πράξεις, υλικές ενέργειες, παράλειψη υλικών ενεργειών κ.ο.κ.
 - 2) Παρανομία: η ζημιογόνα πράξη ή παράλειψη πρέπει να παραβιάζει κανόνα δικαίου (αλλά και γενικής αρχής) που προστατεύει δικαιώματα ή έννομα συμφέροντα του ιδιώτη. Η παρανομία γίνεται αντιληπτή υπό ιδιαίτερα ευρεία έννοια.

Ειδικότερα ζητήματα:

- α) οι διαδικαστικές πλημμέλειες. Πολλές φορές γίνεται δεκτό ότι οι διαδικαστικές πλημμέλειες δεν θεμελιώνουν ευθύνη του Δημοσίου,
- β) Ανάκληση,
- γ) Υλικές ενέργειες. Ειδικότεροι προβληματισμοί: οι κανόνες της επιστήμης και της τεχνικής. Παράβαση των κανόνων αυτών συνιστά παρανομία υπό την έννοια που μας ενδιαφέρει,
- δ) Ευθύνη από πράξεις των νομοθετικών οργάνων.
 - Στη νομολογία του ΑΠ γινόταν δεκτό ότι δεν μπορεί να προκύψει ευθύνη από τη νομοθέτηση ή την παράλειψη νομοθέτησης. Αυτός ο κανόνας δεν ισχύει, πλέον, απόλυτα.
 - Το ζήτημα των κανονιστικών πράξεων.
 - Πλέον, θεωρείται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο τυπικός νόμος, εφόσον έχει άμεση εφαρμογή, μπορεί να προκαλέσει άμεση βλάβη και άρα μπορεί να θεμελιωθεί αστική ευθύνη του Δημοσίου. Η περίπτωση της παράβασης της συνταγματικής αρχής της ισότητας.
 - Η ευθύνη είναι αντικειμενική και άρα δεν απαιτείται υπαιτιότητα του οργάνου που προξένησε τη βλάβη. Εδώ έγκειται η διαφορά με την αδιοπρακτική ευθύνη του Αστικού Κώδικα. Αντίθετες απόψεις. Ο όρος πταίσμα.

(συνέχεια)

- 3) Ζημία: μπορεί να είναι περιουσιακή (περιλαμβάνει κάθε περιουσιακή μείωση από την πράξη/παράλειψη της διοίκησης) ή ηθική (αφορά άυλα αγαθά, που προστατεύονται από το ά. 59 του Αστικού Κώδικα).
- 4) Αιτιώδης σύνδεσμος που πρέπει να υφίσταται μεταξύ παράνομης πράξης και ζημίας: προκειμένου να θεμελιωθεί αστική ευθύνη του Δημοσίου ή ΝΠΔΔ, η ζημία του ιδιώτη πρέπει να συνιστά αποτέλεσμα της παράνομης πράξης ή παράλειψης. Γίνεται δεκτή η θεωρία της πρόσφορης αιτίας και όχι η θεωρία του ισοδυναμίου των όρων. Ανάλυση εννοιών. Η έννοια της κοινής πείρας. Παραδείγματα.
- 5) Η ζημία να έχει προκληθεί στο πλαίσιο της ενάσκησης δημόσιας εξουσίας από το όργανο. Επομένως, το Δημόσιο και τα ΝΠΔΔ ευθύνονται μόνο για ζημίες που προκαλούν τα όργανά τους. Η έννοια του οργάνου ερμηνεύεται με ιδιαίτερη ευρύτητα και καταλαμβάνει οποιοδήποτε όργανο στο οποίο έχει ανατεθεί η άσκηση δημόσιας εξουσίας. Στο πεδίο εφαρμογής περιλαμβάνονται και τα de facto όργανα. Δεν υπάρχει ευθύνη, αντίθετα, στην περίπτωση νόσφισης εξουσίας.

(συνέχεια)

Ειδικότερα θέματα:

- Οι πράξεις των οργάνων της δικαστικής εξουσίας: δεν θεμελιώνεται, εν προκειμένω, αστική ευθύνη του Δημοσίου. Ο προσβληθείς ιδιώτης έχει μόνο τη δυνατότητα έγερσης αγωγής κακοδικίας, που αφορά, όμως, σε προσωπική ευθύνη του δικαστή και μάλιστα για δόλο ή βαρεία αμέλεια.
- Αντίθεση με το ενωσιακό δίκαιο: στο πλαίσιο της ενωσιακής τάξης αυτή η ευθύνη αναγνωρίζεται. Νομολογία του ΔΕΚ/ΔΕΕ.
- Προβληματισμοί ως προς την ενάσκηση δημόσιας εξουσίας. Η έννοια της οργάνωσης και λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και η έννοια του κύκλου καθηκόντων. Παραδείγματα.
- Η έννοια του δημοσίου συμφέροντος στη διάταξη του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ.

Αποζημίωση

- Πρέπει να είναι πλήρης.
- Έχει αποκαταστατικό χαρακτήρα.
- Δεν αποσκοπεί στην κύρωση του Δημοσίου αλλά ούτε και στον πλουτισμό του ζημιωθέντος.
- Καλύπτει όλες τις ζημίες, την ηθική βλάβη (και ψυχική οδύνη).
- Εφαρμόζεται η διάταξη του 300 του Αστικού Κώδικα (συντρέχον πταίσμα).
- Παραδείγματα.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πρεβεδούρου Ευγενία.
«Διοικητικό Δίκαιο (Γενικό Μέρος). Αστική ευθύνη του δημοσίου – 1^ο μέρος».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS329/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

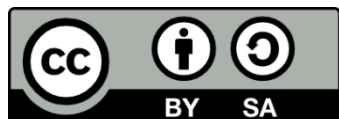
ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Β. Τσιγαρίδας

Θεσσαλονίκη, 14.05.2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

